

Läsliv

2017 #3

Det ska
vara enkelt
att läsa

EN TIDSKRIFT FRÅN MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

5

lästips
om Finland

Sara Teleman
illustrerar lättläst:

**”Viktigt att visa
olika kroppar”**

PORTRÄTTET: NASSIM AL FAKIR PRATAR ALLVAR OM SIN DYSLEXI

Hyvää päivää – god dag

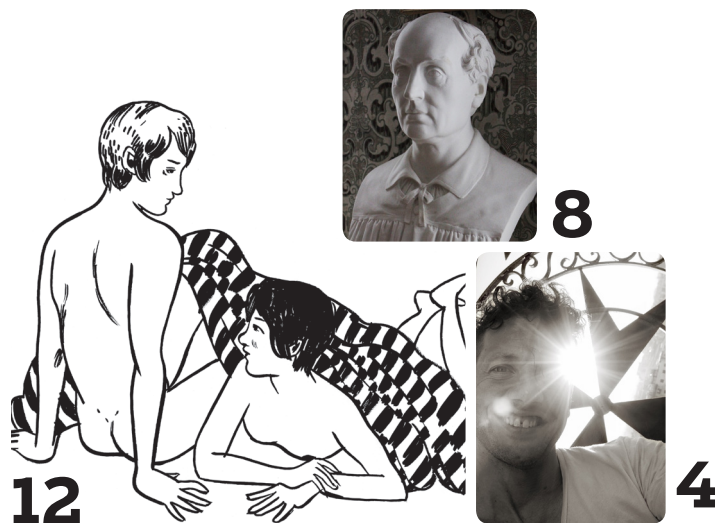
Vårt kära grannland Finland har både hyllats och hånats genom historien. I år är det extra ljus på grannen i öst eftersom de firar 100 år av självständighet. Läs-liv har liksom bokmässan tema Finland och vi har besökt våra vänner och pratat om hur de arbetar med lättläst och tillgängliga medier. Ni får också boktips i samma ämne.

För oss på MTM är bokmässan en av höstens stora händelser. Kom till monter C05:03. Eller besök våra seminarier som du kan läsa mer om i detta nummer.

Välkomna!

Lena Boqvist

Lena Boqvist, redaktör

Kom och
träffa oss
i monter
C05:03.

INNEHÅLL SEPTEMBER

- 3** Nytt från MTM
- 4** Porträtt: underhållaren Nassim Al Fakir
- 7** Nyheter i korthet
- 8** Tillgängliga medier i Finland
- 11** 5 frågor till årets läsombud
- 12** Sara Telemann illustrerar lättläst
- 16** Barn och ungdom: taktila böcker med tecken som stöd
- 19** Talboken kommer
- 20** Fler och bättre digitala böcker på bibliotek
- 22** Ny forskningsöversyn
- 24** Boktips: Finland

Läsliv ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier. Citera oss gärna men ange källa. **September 2017 nummer 3. Utgivning:** 4 nr/år. Nästa nummer kommer ut i december 2017. **Ansvarig utgivare:** Magnus Larsson. **Redaktör:** Lena Boqvist. **Grafisk form:** Oktavilla. **Layout:** Carina Gerdin. **Redaktion:** Katarina Carlstein Carlsson, Carina Gerdin, Marita Forsberg, Sara Lafolie, Tom Weegar, Helena Lingmert. **Tryck:** Edita Boberg. **Adress:** MTM, Box 5113, 121 17 Johanneshov. **Redaktionsärenden:** lena.boqvist@mtm.se. **Kostnadsfri prenumeration:** mtm.se/om-oss/tidskrifter/prenumerera. Finns som tryckt tidning, taltidning samt pdf. **Telefon till växel:** 08-580 02 700. **Internet:** www.mtm.se. **ISSN:** 2001-7103. **Omslagsfoto:** Sara Appelgren (Sara Telemann).

Många nya digitala tjänster och produkter bidrar till inkludering i samhället. Men det medför inte automatiskt att de blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Magnus Larsson, generaldirektör, MTM

Känner du någon dyslektiker som gillar att läsa?

Leo Carlsson, dyslektiker, gymnasieelev Stockholm:

– Eeee, nope!

Sofia Fallby, skolbibliotekarie, Stockholm:

– Jag möter många elever

med dyslexi och flera är storläsare. De har hittat sitt sätt att läsa och vet vilka böcker de gillar. Jag har fått många bra bok- och författartips!

Kajsa Tolleson, lärare med speciallärarkompetens, Kungälv:

– För barn som

har problem med avkodningen är tyst läsning i klassrummet ångestfyllt. Men dom kan tycka om att lära sig saker, om dom får göra det på ett sätt som passar dom.

Heléne Lundvall, lärare Kinna:

– Med en lättläst eller spännande bok och

lite hjälp på vägen är mitt mål att väcka läslust och en god självkänsla även för dessa barn.

Annonser till bibliotek

MTM har tagit fram annonser och en broschyr om vad biblioteken och MTM erbjuder inom området tillgängliga medier. Ni som jobbar på bibliotek får gärna använda detta material när ni kommunicerar med låntagare.

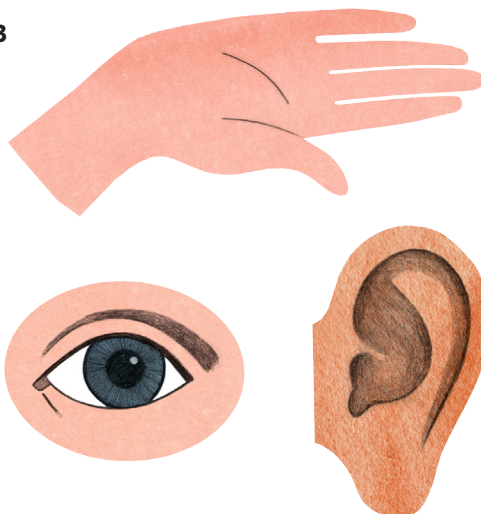
Komplettera gärna annonserna med information som rör just er! Det går att lägga till egna texter. Materialet finns för nedladdning på mtm.se. Broschyren finns även i tryckt version.

MTM på Bokmässan

Välkommen till vår monter **C05:03**

på Bokmässan i Göteborg, 28 september till 1 oktober. Vårt tema är Läsning för dina sinnen. Vill du läsa med öronen, händerna eller lättläst text med ögonen? Alla sätt att läsa är lika bra. Vi kommer att ha roliga tävlingar och försäljning av lättlästa böcker från LL-förlaget. MTM arrangerar även flera seminarier med några välkända namn.

Läs mer om detta på sidan 7 i denna tidning.

ILL: MOA HOFF

Namn: Nassim Al Fakir

Ålder: 40 år.

Bor: Vasastan i Stockholm.

Aktuell: På bokmässan i Göteborg och i Retorikmatchen på UR.

Oväntad talang: Fotar mycket.

Hobby: Hälsan och att träna. Det är en drivkraft.

Favoritdjur: Hyena.

Nassim Al Fakir är inte bara den spralliga programledaren på barn-TV. Han har en seriösare sida som han visar upp på Bokmässan, då han talar om sin dyslexi och relation till läsning.

TEXT LENA BOQVIST FOTO MEHDI BAGHERZADEH

”Ibland känner jag mig jättedum”

Nassim är exakt som jag föreställt mig. Trevlig, leende med glugg mellan tänderna, intensiv. Han viftar med armarna då han talar och han ger ett kraftfullt intryck. Vi möts på en lunchrestaurang. Jag över en kopp kaffe, han över en hälsosam lunch som är en viktig del av hans träningsliv. Nassim verkar gå in för allt han gör helhjärtat.

– Har man hjärta för saker blir det rätt. Jag letar fortfarande efter hjärtat i allt jag gör, både när det gäller lekprogram och seriösare saker i privatlivet, säger Nassim. I hans liv finns det ett antal pelare som han bygger på: tv, film och scen, musik, konst och träning.

– Det är olika pelare som jag fyller på och för mig sitter de ihop på ett tydligt sätt. Fastän de kanske inte gör det för alla andra. Jag inser att jag blir bättre och bättre ju äldre jag blir.

Nu i höst arbetar han med ett retorikprogram i radio där 6:e klassare tävlar i talarkonst.

– Det låter helt sjukt, men också helt fantastiskt. Förstå att man kan lära sig att bygga upp ett tal eller ett möte. Jag är jättestolt att jag får vara med. Jag har alltid älskat talet och varit fascinerad av text. Men

Har man hjärta för saker blir det rätt

alltid haft problem med dyslexin och kämpat med den. Dyslexin är inget jag är stolt över, men jag accepterar den, säger han.

Just dyslexin är något han har tänkt beröra då han pratar på Bokmässan under MTM:s seminariepunkt "Gillar du inte att läsa? Välkommen till biblioteket!".

Hur yttrar sig dyslexin för dig?

– Folk tror jag är arg när jag skickar sms. Jag skriver superkort. När emoji'en kom var det perfekt för mig. Då kan man bara skicka en glad gubbe eller en tumme, säger han och visar med hela kroppen.

Han säger själv att han kommer mer till sin rätt när man träffar honom. Och jag kan hålla med. Han är otroligt verbal och nyanserad i sitt språk. Det är en fröjd att lyssna på honom. Men att stava är inte hans starkaste gren.

– När något barn kommer och vill ha en autograf då måste jag exempelvis fråga "Hur stavar du Filippa?" Jag hör inte om det är dubbelt eller inte. Och jag skriver lite slarvigt så man inte riktigt ska se om det är ett e eller ett ä. Det kan vara både och. Det finns en viss skämsgrej kvar. Vissa vill att jag ska peppa barnen i det här men det är ju så det är, ibland känner jag mig jättedum.

Även läsningen är påverkad.

– Jag tar helst inte upp någon bok eftersom det är förknippat med arbete för mig. Men böcker är någonting vackert. Text är något vackert. All text är mönster. Jag tror jag ser det konstnärliga i det, säger han.

Det kanske är få som vet att Nassim faktiskt har varit med och skrivit två böcker och även läst in ljudböcker. Att han vågar kasta sig in i sådant han inte behärskar beror på peppen och stödet hemifrån.

– Mamma sa alltid "Testa Nassim, du vet inte förrän du testat". Det är först som vuxen jag verkligen

Folk tror att jag är arg när jag skickar sms.

FOTO: KARIN ALFREDSSON/UR

Från UR:s program Retorikmatchen 2016. Nassim med deltagarna Gabriel och Isabell från Boo Gårds skola, Nacka.

inser att det påverkade mig. Plötsligt står jag där och har varit programledare för Vi i 5:an, helt orädd!

– Jag tycker det är kul att träffa andra dyslektiker för alla har någon superkraft. Min kraft är att jag är snabb på att improvisera.

Det fanns en period när föräldrarna var oroliga för honom eftersom han hade det lite tufft med vissa saker.

– Det var ju ingen som visste vad dyslexi var på den tiden. Jag kommer ihåg den där övergången från att ha mycket nerver som hoppade omkring, att inte kunna sitta still, till att plötsligt lyssna på böcker tillsammans med familjen. Jag satt i timmar och byggde lego och lyssnade på böcker. Och även i bilen. Då kunde jag läsa som alla andra.

I dag har Nassim två egna barn, en fem-åring och en som snart är ett år. Han för läsningen vidare.

– Vi läser mycket, jättemycket! Jag tror det är viktigt att läsa. Det gör inget om jag läser fel. Jag hittar även på egna sagor.

Barndomen och familjen är något som Nassim återkommer till under samtals gång. Han har massor av historier på lager och nämner att han föreläser mer och mer. Just barndomen och även lite om dyslexin ingår i hans repertoar.

– Det handlar om trygghet, att älska sig själv och att våga. ●

Kolla in våra seminarier på Bokmässan!

MTM satsar stort på årets bokmessa och bjuder in till många spännande samtal och seminarier.

FOTO: MEHDI BAGHERZADEH

Nassim al Fakir inleder seminariet **Gillar du inte att läsa? Välkommen till biblioteket!** med att berätta om sina erfarenheter av läsning. Sedan följer ett panelsamtal om hur vi kan skapa bra förutsättningar för läsning från början och hur vi fångar upp dem som fått en dålig start i mötet med boken.

Torsdag 28/9, kl. 14.00 – 14.45

Inti Chavez Perez talar om sin nya bok **Jag och du** i seminariet **Sex och samlevnad för unga nyanlända**. Boken som har fått stor uppmärksamhet i medier finns både på enkel svenska och arabiska och riktar sig till nyanlända unga.

Torsdag 28/8, kl. 16.00 – 16.20

FOTO: ANNA SVANBERG

FOTO: SARA APPELGREN OCH ANNA SVANBERG

Två av våra mest uppskattade författare Sara Lövestam och Sara Wadell samtalar om sitt skrivande tillsammans med LL-förlagets redaktör Andreas Palmaer i seminariet **2 x Sara får SFI att blomma**.

Fredag 29/9 kl. 13.30 – 13.50

Hur skriver man om svåra upplevelser på ett nytt språk? Det vet David Mohseni som när han var tio år lämnade familj och hem i Afghanistan och efter fyra års flykt kom till Sverige. Han har skrivit boken **Ligger Sverige i Iran**. Vesna Prekopic, journalist, samtalar med David Mohseni och pedagogen Lennart Allin i seminariet **Flykten från Afghanistan till Dalarna**.

Lördag kl 13.00 – 13.20

FOTO: LENA BOQVIST

På scenen Hälsa & Livsstil i E-hallen erbjuder MTM två seminarier, **En talande tidning – för hälsans skull** och **Högläsning med rekvisita fångar läsaren**. För dessa krävs inget seminariekort.

Följ MTM inför och under Bokmässan på Facebook och Twitter. Använd gärna #lässinnen. Läs mer om alla våra seminarier på mtm.se/bokmassan2017.

Finsk bokklubb på gång

MTM startar i höst en ny talboks-klubb för finstalande som vill få nyhetslistor med bokinformation på finska. Intresserad? Skicka namn och e-postadress till info@mtm.se och skriv "Finsk bokklubb".

Legimus har talböcker på finska och flera andra språk utöver svenska. Alla böcker har informationstexter på svenska. Om du är med i bokklubben får du också de finska informationstexterna.

Böcker på finska i Legimus

Årligen förvärvar MTM drygt 250 talböcker från vår systerorganisation Celia i Finland. Bland utbudet finns böcker för alla åldrar inom olika genrer och ämnesområden, inklusive lättlästa titlar samt böcker av finlandssvenska författare. Sammanlagt har MTM drygt 3 500 finska böcker.

Vi hoppas att många fler läsare hittar till det rika finska beståndet via Legimus.se eller appen Legimus.

25 nya talböcker på arabiska

Tack vare ett nordiskt samarbete finns nu 25 nya arabiska talböcker, både för barn och vuxna.

Behovet av talböcker på arabiska har ökat eftersom de nordiska länderna tagit emot många arabisktalande asylsökande de senaste åren.

Du hittar böckerna i vårt digitala bibliotek Legimus.

Finland fyller hundra år. Men verksamheten med tillgängliga medier är äldre än så. Likheterna mellan länderna är stora, men det finns vissa skillnader. Läs- och åkte till Helsingfors och besökte Celia och LL-Center.

TEXT OCH FOTO TOM WEEGAR ILLUSTRATION CARINA GERDIN

Tillgängliga medier med lång tradition

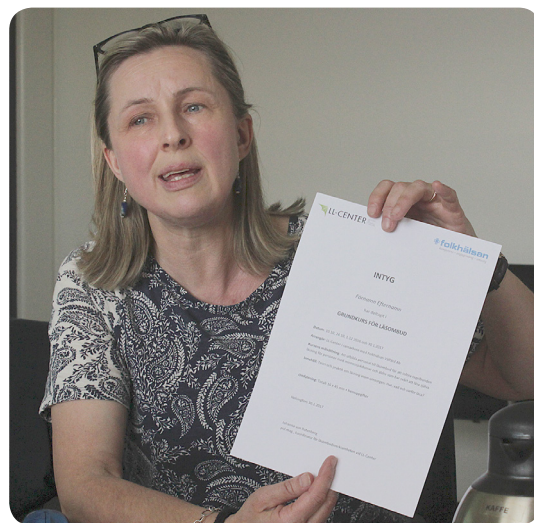
Myndigheten Celia i Helsingfors ansvarar för verksamheten liknande den som bedrivs hos MTM; ett nationellt kunskapscentrum för tillgänglig litteratur. Celia producerar och förmedlar litteratur i tillgängliga format, bland annat talböcker och punktskriftsböcker, tillsammans med bibliotek och förlag.

Föreningen Böcker åt de Blinda startade biblioteksverksamheten redan 1890. Sedan 1978 har Celia varit ett statsägt specialbibliotek.

Finlands motsvarighet till Legimus heter Celianet. För närvarande finns det drygt 40 000 talböcker på Celianet, som man kan lyssna på direkt på webben.

Utöver skön- och faktaalitteratur producerar och säljer Celia också läroböcker i tillgängligt format för grundskolan, gymnasiet och yrkesstudier. Kurslitteratur för högskolorna lånas avgiftsfritt.

Sverige och Finland har ungefär samma bestämmelser kring vilka som kan få tillgång till talböcker, punktskriftsböcker och taktila böcker. Men i Finland kan institutio-

Läsombudsgruppen vid MTM åkte till Finland för att träffa kollegor. Lovisa Karlsson Kjellin, Tom Weegar, Johanna von Rutenberg, Maria Österlund, Solveig Arle, David Södergren Medin, Leealaura Leskelä och Minna Salonen.

Johanna von Rutenberg på LL-Center visar upp ett intyg för läsombud.

ner som exempelvis äldreboenden eller en daglig verksamhet få ett kollektivt tillstånd som gäller alla som bor där. Den möjligheten finns inte i Sverige.

Alla finlandssvenska dagstidningar och en majoritet av de finskspråkiga nyhetstidningarna finns som taltidning. Dagstidningar övergick 2014 till att använda talsyntes istället för att vara inlästa.

Appen som används för att lyssna till både talböcker och taltidningar heter Pratsam på svenska.

Det finns två lättlästa nyhetstidningar: finskspråkiga **Selkosanomat** och det svenskspråkiga **LL-bladet**. Bägge ges ut av Selkokeskus, som är Finlands centrum för lättläst. Tidningarna påminner till stor del om vår **8 Sidor** med in- och utrikesnyheter, kultur och sport. Och precis som sin svenska motsvarighet är tidningarna utan reklam. Selkosanomat kommer till prenumeranterna varje vecka och LL-bladet kommer ut varannan vecka.

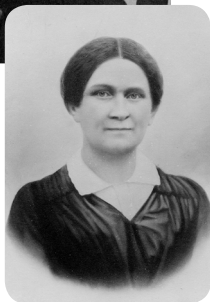
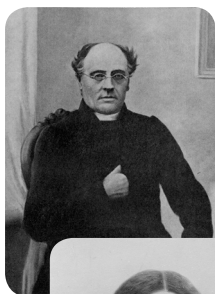
Bägge tidningarna har också nyhets sajter på internet, som uppdateras kontinuerligt. Finansieringen för tidningarna kommer dels från prenumeration, dels

från intäkter från spelautomater på pubar och restauranger!

Lärum-förlaget ger ut några lättlästa böcker på svenska årligen i Finland, både skönlitteratur och faktaböcker, både i original och som återberättade. I somras kom exempelvis Tove Janssons klassiska muminberättelse **Farlig Midsommar** ut i en lättläst version. Förlaget förmedlar också lättlästa böcker som kommer ut i Sverige. Den finskspråkiga utgivningen är betydligt mindre än den som finns i Sverige. Precis som i Sverige är nyanlända invandrare en växande målgrupp för lättlästutgivningen.

Det finns i dag ungefär 150 läsombud i Svenskfinland och drygt 30 utbildade frivilliga högläsare. Modellen för läsombudsverksamheten har hämtats från Sverige och ombuden och högläsarna har samma uppgifter som sina kollegor på andra sidan Östersjön.

I ett par år har det hållits en internationell högläsningdag. 2016 deltog drygt 50 boenden och dagverksamheter, så nästan 600 personer fick njuta av högläsning. ●

Skalden och hans maka

Efter att först ha varit svenskt och sedan ryskt blev Finland 1917 eget land. Många kulturpersonligheter deltog i kampen för frihet. En av pionjärerna var författaren Johan Ludvig Runeberg. Med gott stöd av frun Fredrika.

TEXT TOM WEEGAR

Inte alla länder har en nationalskald. Men det har Finland med besked. Han heter förstås Johan Ludvig Runeberg och föddes 1804 i Jakobstad i Österbotten. Familjen var varken rik eller fattig, men Johan Ludvig fick goda möjligheter till utbildning. Det bar av till Kejserliga akademien i Åbo för litteraturstudier – men även till kärleken. Hon hette Fredrika, var tre år yngre och brann med samma låga för skolning, skrivande och böcker. Fredrika kom från en borgerlig miljö där kvinnor förväntades lära sig lite franska eller tyska för samtal damer emellan i salongen – plus rediga hushållsysslor. "Snömos erbjuder kvinnor" menade Fredrika, som smygstuderade naturvetenskap.

Fredrika och Johan Ludvig gifte sig och flyttade till Helsingfors. Där deltog de i den berömda "Lördagsklubben". Den var ett sällskap som grundades av elever och unga lärare vid Helsingfors universitet 1830 och som träffades för diskussion hos någon av medlemmarna. Till en början pratade man mest om litteratur men senare började de beröra skapandet av nationen Finland. "Svenskar äro vi ej längre, ryssar vilja vi ej bliva, låtom oss alltså vara finnar", som frihetsivraren Adolf Iwar Arwidsson senare kom att sammanfatta inställningen.

Enligt uppslagsböckerna var alla medlemmar i Lördagsklubben män, men visst

fanns Fredrika med i sammanhanget. Hon var en mild men mycket bestämd förespråkare för kvinnors rätt till utbildning. Hon skrev ofta om ämnet i olika tidskrifter, många gånger under manlig pseudonym. Senare skrev hon även böcker.

Maken Johan Ludvig hade nu påbörjat sin resa mot berömmelse och akademier. Han skrev mycket: långa dikter och korta dikter, pjäser och psalmer. Höjdpunkten är förstås **Fänrik Ståls sägner** (1848 och 1860) med oförglömliga gestalter som den lika tappra som korkade Sven Duva och ståndaktigt trogna Lotta Svärd. Försök att hitta det finska skolbarn som kommit undan dem! Och nu när Finland fyller hundra kommer nationalsången att sjungas som aldrig förr. "Vårt land" inleder Fänrik Ståls sägner och Johan Ludvig var rätt säker på att dikten skulle bli landets första nationalhymn. Dumt att vara ödmjuk när man har rätt.

Johan Ludvig dog i maj 1877. Hela den blivande nationen sörjde och hyllade honom som den största av finländska författare. Fredrika överlevde sin make med två år och dog i maj 1879. Nekrologerna följande dag kallade henne genomgående "den store skaldens efterlämnade maka". Men nog var Fredrika en av dem som bidrog till ett bättre samhälle för sina medsystrar. Redan 1906 fick finska kvinnor rösträtt, som det första landet i Europa. ●

Boktips

Min pennas saga
av Fredrika
Runeberg ●

Fredrika Runeberg, född Tängström
av Merete Mazzarella ●

Fänrik Ståls sägner
av Johan Ludvig
Runeberg ●

5 frågor till...

... **Ingeborg Albrecht Svensson** som fått priset Årets läsombud av MTM. Hon har varit högläsare på äldreboenden i över nio år.

TEXT OCH FOTO DAVID SÖDERGREN MEDIN

Vad har du gjort för att få detta pris?

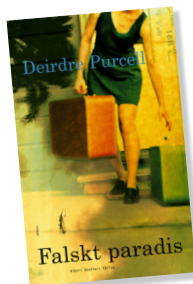
– Jag tror att det inte bara handlar om att jag har läst högt utan även för att jag har lobbat för och spridit mina erfarenheter av högläsning till andra. Jag tycker om att sprida glädje. Det har jag ärvt efter min mamma. Jag är pensionär och lever ett gott liv som jag vill dela med mig av till fler.

Vad läser du?

– Jag började med att läsa högt för min dementa mamma, som inte längre kunde kommunicera. Min mamma bodde då på äldreboendet Bellevue i Ystad. Efter ett tag började jag att läsa för hela avdelningen. När min mamma avled för cirka 9 år sedan fortsatte jag att läsa på boendet. Först på en avdelning och sedan på flera. Jag är faktiskt lovad ett eget rum där när det är dags för mig, säger hon och skrattar..

Varför är du högläsare?

– Jag måste ärligt erkänna att jag inte bara gör det för andras skull, utan jag gör det också för mig själv. Det ger väl-

Boktips:
Falskt paradys
av Deirdre
Purcell.

digt mycket tillbaka. Båda glada och sorgsna ögonblick.

Vilka böcker gillar du att läsa högt ur?

– Böckerna om en naken karl (av Johan Werkmäster) funkar alltid. Men jag läser även andra lättlästa böcker, boken Utedasset är också populär. Lättlästa böcker är bra, de har inte så mycket utvecklingar. Då är det lättare för den som har problem med minnet att hänga med i läsningen. Jag brukar även läsa högt ur recept, det är mycket uppskattat och leder ofta till samtal där deltagarna minns hur de bakat och lagat mat. Jag brukar också arbeta med ordspråk. Jag säger första halvan och så är det alltid någon som kan fylla i.

Har du tips till andra som också vill bli högläsare?

– Att man måste fundera på vad man har för känslor för sitt eget åldrande, har man en jovialisk inställning till detta eller är det något skrämmande? Ska man läsa för dementa är det även viktigt att man lär sig om demens, det gör att ens bemötande blir mycket bättre. ●

ILL: LENEDUE-JENSEN

Glädjespridare

Namn: Ingeborg Albrecht Svensson

Ålder: 72 år

Bor: Ystad

Aktuell: Årets läsombud 2017

Yrke: Pensionär, tidigare skollärdare

Hobby: Hundar och Ystads historia.

Olikheter är viktigt. Illustratören Sara Telemann skildrar gärna kroppar med olika färg och form.

Går det att illustrera lättlästa bilder om något så intimt som onani och slidkrans? Nu kommer en bok om sex och samlevnad, skriven för unga personer som är nya i Sverige. Den ges ut på både lättläst svenska och arabiska. Illustratören Sara Teleman berättar om hur hon arbetat med bilderna.

TEXT KATARINA CARLSTEIN CARLSSON FOTO SARA APPELGREN

Alla bilder spelar roll!

Det är roligt att jobba för LL-förlaget, för jag upplever att vi alla har bidragit till boken **Jag och du** med våra kunskaper och okunskaper. Man vet mycket, tror man, men det kändes som att vi alla lärde oss något nytt i arbetet med den här boken, säger Sara Teleman.

Hur går det till när du ska teckna? Tittar du på fotografier eller tecknar ur minne och fantasi?

– Jag försöker att teckna av verkligheten så ofta jag kan, men ibland måste jag titta på fotografier, säger Sara. Därför googlade jag bland bilder för att hitta en bra snoppbild. Men jag var så förvånad, allt som dök upp var torra illustrationer på snoppar i genomskärning, och bilder med könsjukdomar. Var är all porr på internet som det pratas om, tänkte jag?

Efter ett tag kom Sara på att hon hade föräldrafilter på. Med filtret borta dök

andra bilder upp som hon kunde använda som förlaga.

Andra upptäckter var att det är lättare att hitta bilder på killar som onanerar än på tjejer. En inspirationskälla var en dansk webbsida, där kvinnor lägger upp bilder på sina kön.

– Tjejer ser olika ut, men har aldrig fått höra det. Det är viktigt att jag också ritar könen olika, med olika färger och form. Jag har inte heller tänkt så tidigare.

Tidigare i år fick Sara i uppdrag av Svenska barnboksinstitutet att titta på bild och form i barn- och ungdomslitteratur. Efter en genomgång av 2016 års utgivning frågar sig Sara:

– Var finns alla barn från Asien och Afrika? Och varför är nästan alla barn smala?

Hon önskar att fler illustratörer går ut på gator och torg och ser sig omkring.

Tjejer ser olika ut, men har aldrig fått höra det.

Ovan en av Saras många illustrationer i boken Jag och du.

En bok om sex för nyanlända unga

Jag och du är en sexbok om kropp, sex, relationer, lagar och regler. Den finns på lättläst svenska och på arabiska. Illustrationerna har en central och kompletterande roll. Boken bygger på samtal Inti Chavez Perez haft med nyanlända unga.

– Hur ser en familj ut egentligen? Eller en gubbe? Vi utgår oftast från oss själva och vår egen erfarenhet, men i dag är det få flickor som har rosetter i håret, och väldigt få män som påminner om de gubbar som har helskägg, stereotyper som ofta återkommer.

– Jag har också använt dem, tillägger hon.

Att sluta skildra Sverige som enbart befolkad av vita högfunktionella cispersoner* är inte att förvränga verkligheten, det är att visa den som den är, konstaterar Sara.

– Bilder av de vita cispersoner som finns i de flesta böcker är en falsk spegling av verkligheten, konstaterar Sara.

Och hur är det då med boken Jag och du? Kommer fler personer att känna igen sig i bilderna?

– Det tror jag, säger Sara och ler. I samarbeten med LL-förlaget blir jag pushad att se mitt eget slentrianbeteende och tänka i vidare banor.

Hur går ni tillväga när ni gör en bok tillsammans?

– Jag har utgått från Intis textmanus, och har också fått ett ganska detaljerat bildmanus. Sedan samarbetar vi kring bilderna. Ibland får vi göra om, byta färg eller förklara.

–Inti kan säga: nej den här snoppen ser för lång eller för stor ut. Killar har komplex, tänk på det. Därför är det så himla bra att jobba med Inti Chavez Perez. Han är ju sexolog med manlig sexualitet som specialitet, säger Sara. Eftersom Jag och du är en förenklad och förkortad version av **Lätta sexboken** har vi också tagit bort mycket material. Jag och du har mycket enkelt språk, och den innehåller några nya illustrationer som inte finns med i Lätta sexboken. Bland annat en bild på två kroppar och pilar med namn på olika kroppsdelar. Det finns också ett nytt kapitel som handlar om rättigheter i Sverige.

Bilderna är enkla och tydliga, och med förklarande texter. Ungdomarna på bilderna har olika hudfärg, ögonfärg, hårfärg ... och det finns kroppar av olika storlek.

Blir det aldrig pinsamt att rita snippor och sex?

– Ett tag satt jag i en lokal med väldigt mjuka och lite blyga killar. Då var det genant att rita olika samlagsställningar. Men jag har också suttit med min pappa och dotter och ritat snoppar, och det har varit helt odramatiskt.

– Dom som är unga i dag, och upp-
vuxna i Sverige vet så mycket. Det mesta är avdramatiserat och naturligt. När jag ska berätta något om sex eller så för min dotter har hon alltid hunnit läsa om det i **Kamratposten, KP**.

**För ungdomar som är upp-
vuxna i** andra länder skiljer sig kunskaperna mycket åt, både inom och mellan länder. Och unga från krigshärjade länder kan ha en knapphändig skolgång i sitt hemland.

– Sedan jag gjorde den första boken, Lätta sexboken, har min dotter hunnit bli tonåring. Jag har lärt mig mycket från henne. Eftersom jag, vare sig jag vill det eller inte, alltid utgår från mig själv, är det viktigt att uppdatera mina kunskaper hela tiden.

Och alla bilder spelar roll, tänker Sara.

– Det är lätt att läsa av bilder, därför ska vi ha med alla olika kroppar och olika typer av sexualitet. Det är också bra om någon person har glasögon, och kanske benet i gips. Det är inte så att vi alltid har samma funktionsförmåga genom hela livet. Ibland är det tillfälligt, ibland bestående. För att se att boken har hittat rätt ton och information för tilltänkta läsare har Inti Chavez Perez gjort många och långa intervjuer med unga personer som kommit till Sverige för några år sedan. De har fått titta på och tycka till om texter och bilder. Och ungdomarna säger: "Det här är vad vi hade önskat att vi fått veta när vi kom hit till Sverige". ●

* En cisperson är någon vars biologiska kön överensstämmer med deras juridiska, sociala och upplevda kön. Cisperson är motsatsen till en transperson.

Lättlästa boktips

Jag kallas tiggare av Birgitta Lagerlöf

Varför finns det så många EU-migranter på våra gator, och hur ser deras liv ut? I den här reportageboken om Vasile får vi träffa människan bakom tiggaren. Vi får ta del av hans tankar, känslor och drömmar. Text och foto får lika stor plats i berättelsen. Foto Carolin Freiholtz. Från LL-förlaget. Finns som lättläst, ljudbok och talbok. ●●

När mandelträden blommar av Sara Wadell

Hassan bor i Sverige men längtar ofta till sitt hemland Iran. När hans dotter Leyla ska gifta sig vill han ordna ett maffigt persiskt bröllop. Men ingen tycks lyssna på Hassan. Ska bröllopet bli typiskt svenskt?

Boken finns i två språknivåer, 1 och 2 och passar bra i till exempel SFI-undervisning. Boken är en fristående fortsättning på Sara Wadells populära böcker **I samma båt** och **Noors trädgård**.

Boken på nivå 1 är återberättad av Andreas Palmaer. Från LL-förlaget. Finns som lättläst, ljudbok och talbok. ●●

Johans poesi av Johan Johansson Erik

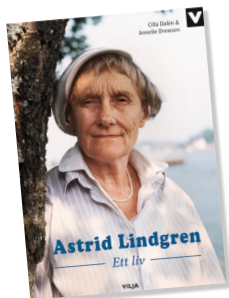
Johans poesi är – som titeln antyder – dikter skrivna av Johan Johansson Erik. Johan jobbar på dagcenter där han skriver om tankar, sorg och mörker men också om kärlek och det varma, svettiga vädret.

Bild av Kim W Andersson. Från LL-förlaget. Finns som lättläst, ljudbok och talbok. ●●

Astrid Lindgren - Ett liv av Annelie Drewsen och Cilla Dalén

Det här är en fin bok om vår kanske mest folkära författare. Här får vi veta mer om både Astrids privatliv och yrkesliv, och om hennes engagemang mot orättvisor i samhället. Boken ingår i serien **Ett liv**, med lättlästa bibliografier. Från Vilja förlag. Finns som lättläst, ljudbok och ebok. ●

Ny version av Svenska skrivregler

Svenska skrivregler är Språkrådets rekommendationer för hur man skriver och utformar texter. Nu finns en ny uppdaterad och utökad upplaga.

Ola Karlsson, språkvårdare på Språkrådet är redaktör. I Språktidningen berättar han att avsnitt som fått större plats är bland annat avstavningar, sammansättningar, förkortningar, källhänvisningar och transkribering och translitterering, alltså omskrivning av namn från språk som ryska, arabiska och bulgariska till svenska. Det finns också med ett avsnitt om grundläggande engelska skrivregler.

Språkrådet har planer på att under 2018 eller 2019 ge ut en lättläst kortversion av skrivreglerna på cirka 30 sidor. Svenska skrivregler finns i Legimus som talbok med text och som punktskriftsbok.

ILL.: LENE DUE-JENSEN

Läsfrämjande i omsorgerna

Den 26 oktober arrangerar MTM studiedagen **Läsfrämjande i omsorgerna – för allas delaktighet i Stockholm**. Det är en dag för alla som arbetar läsfrämjande i LSS- och äldreomsorg, på regional och nationell nivå.

Några programpunkter:

- Hur når vi ut med taltidningar och tillgängliga medier i omsorgen?
- Att åldras i främmande land – synen på fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Om mångspråk och kulturmöten i omsorgerna.
- Webbplatsen Alla väljare och valet 2018. Hur kan vi få fler att göra ett aktivt val?

Läs mer på www.mtm.se.

En taktil bilderbok väcker flera sinnen och kan på ett lekfullt vis locka till läsupplevelse för barn med andra funktionsnedsättningar än synnedsättning. Tecknen som stöd kan ge ytterligare hjälp i berättandet.

TEXT SARA LAFOLIE FOTO SARA MAC KEY

Taktila bilderböcker med tecken som stöd

Sedan 2012 har MTM producerat fem taktila collageböcker med ritade tecken som stöd. Böckerna kompletteras på textsidan med ett fåtal ritade tecken, enligt TAKK: tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Tecknen är noga utvalda för att illustrera bärande, betydelsefulla ord i berättelsen. De är tänkta som ett stöd för den vuxne som ska förmedla berättelsen till barnet.

– När ett barn, oavsett orsak, har svårt att förstå, eller förstå sig på, talat språk är det vanligt att föräldrar uppmuntras att använda tecken som stöd i kommunikationen. Då blir språket synliggjort och kanske lättare att ta till sig. Därför kändes det bra att använda det i våra böcker som ju vänder sig till barn med olika former av funktionsnedsättningar, berättar Gun Olsson, specialpedagog på MTM.

Alla barn som har en funktionsnedsättning har rätt att låna taktila bilderböcker. Böckerna lånas via folkbiblioteket, som kan beställa hem böckerna, om de inte finns inne. De taktila bilderböckerna produceras dock i begränsad upplaga och

kan därför bara köpas av enskilda personer med synnedsättning, av bibliotek och av institutioner som specifikt arbetar med barn med synnedsättning.

Collagebilderna bjuder in till utforskande och lekfull läsning. Där finns ofta luckor att öppna eller en sida att vika ut. Collage görs i varierande material och kontrastrika färger. Bildens linjer och ytor är upphöjda för att läsare ska kunna uppfatta bilden med känseln. Formen är viktig för att känna igen och identifiera ett föremål – både för syn och känsel. Variationen i taktila material och uttryck är i sin tur viktig för att upprätthålla intresset och öka den taktila läskunnigheten.

För att kunna utveckla de taktila collageböckerna för barn med olika typer av funktionsnedsättningar gjorde MTM en undersökning 2012, där barn fick prova att läsa taktila bilderböcker som försetts med tecken och symboler. Tillsammans med Språkoteket och Lekoteket, båda verksamheter för yngre barn i Landstingets regi, utvärderade MTM läsningen av försöksböckerna*. ●

Taktila bilderböcker med tecken som stöd

● **Prinsen och önskestenen**

efter förlaga av Helena Davidsson Neppelberg ●

● **Ella flyttar**

efter förlaga av Ragnhild Cassel ●

● **Hej och hå kläder på**

efter förlaga av Stina Kjellgren ●

● **Petter och hans 4 getter** ●

efter förlaga av Einar Norelius

● **God natt alla djur**

efter förlaga av Lena Arro (Klar i slutet av 2017) ●●

Tecken som stöd på en sida i Prinsen och önskestenen.

Lekfulla taktila böcker

På tur med djur av Fhiona Galloway

Pingvinen behöver hjälp att hitta hem! På varje sida finns ett spår att följa med handen. Längs spåret träffar pingvinen flera olika djur: kossor och hästar på bondgården, elefanter och zebbor på savannen och sköldpaddor och papegojor i regnskogen. Till slut hittar pingvinen hem till sina pingvinkompisar på Antarktis. Taktill collagebok med lite text och enkla taktila bilder. För dig som just börjat läsa taktilt. ●

Vem ska trösta Knyttet? av Tove Jansson

Tove Janssons bilderboksklassiker Vem ska trösta Knyttet från 1960 finns som taktill bilderbok i fin formgivning av Maria Beskow. I berättelsen får vi följa Knyttet, ensam och rädd för det mesta, när han ger sig ut på resa. Tidigt en morgon ger han sig av för att söka det han saknar. På vägen träffar Knyttet många av de figurer som befolkar Tove Janssons sagovärld. De flesta betraktar han skyggt på avstånd. Så en dag träffar han Skruttet, som är ännu räddare. Och tänk! Då blir Knyttet genast modig och stark. ●●

Rymden inspirerar

Här är tips på böcker som får dig att tänka på universum. De handlar på olika sätt om svårigheter med att växa upp och möta omvärldens förväntningar och krav. Om längtan efter frihet – att få vara sig själv och samtidigt en del i planeternas gemenskap!

TEXT SARA LAFOLIE ILLUSTRATION MOA HOFF

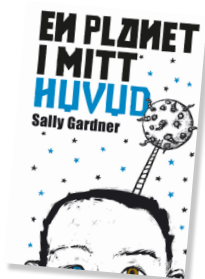

Pluto är ingen planet av Annelie Drewsen

Edwin är en pojke som kan mycket om rymden. Hans bästa vän är hunden Hubble, döpt efter ett rymdteleskop. Edwin önskar att han vore en sol eller planet som snurrar i samma bana som de andra. Men han är mest tyst och ensam, lite utanför de andras bana. Efter en lektion om Pluto i skolan börjar saker och ting förändras. 6–9 år. **TP**

En planet i mitt huvud av Sally Gardner

Möderneslandet är en brutal regim där folket lever uppdelade i zoner. Standish tillhör de icke önskvärda i zon 7. Det är ett skräckvälde med avlyssning, förtryck och höga murar. Standish blir mycket illa behandlad av lärare och elever i skolan. Samtidigt har han en fantastisk fantasivärld och en god vän i Hector. När Hector försvinner ger sig Standish ut på ett livsfarligt uppdrag för att rädda sin vän och samtidigt avslöja regimens stora bluff. En mycket speciell dystopi. 9–12 år. **TP**

Anrop från inre rymden av Elin Nilsson

Åtta noveller som blixtnedslag i en tonårings liv. I skolan, på bussen, på semester med familjen eller första nyårsafton med skilda föräldrar. Kompisar som glider undan, jobbiga syskon och vuxna som är pinsamma. Novellerna fångar de ögonblick när saker förändras, hettar till, eller helt plötsligt klarnar i rent vardagliga situationer. 12–15 år. **TP**

Det blåser på månen av Eric Linklater

Systrarna Dina och Dorinda har fått lära sig att de måste vara snälla och lydiga, annars kan den onda vinden från månen blåsa in i deras hjärtan. Då spelar det ingen roll om de tänker rätt – det blir helt fel. Och mycket riktigt: allt de gör uppfattas därefter som bus av omvärlden. Trots att de inte ville vara elaka blir det helt gale! Systrarnas pappa blir tillfångatagen under en resa. Dina och Dorinda ger sig av med sina vänner Puman och Falken för att rädda pappa. Barnboksklassiker från 1944. 6–9 år. **●●**

Vända världen rätt av Jennifer Niven

Att bli bemött för den du är, bortanför ditt utseende, är inte alltid så lätt. Libby har blivit utnämnd till Amerikas fetaste tonåring och varit isolerad med hemundervisning. Nu har hon lyckats gå ner en del i vikt, ska börja skolan igen, och vill visa andra sidor av sig själv. Då möter hon Jack, som är ansiktsblind. Han minns inte folks utseende – vilket ställer till problem som Jack försöker dölja så gott det går. Mötet med Libby börjar som en katastrof, men leder till en speciell relation. Jennifer Niven har även skrivit den hyllade ungdomsboken **Som stjärnor i natten**. Från 15 år. **●●**

Jag vill vara jordens medelpunkt av Charlotta Lannebo

Med drömmar om att äntligen leva livet åker Lova till Nya Zeeland som utbytesstudent. Väl på plats hamnar hon hos den ensamstående trebarnsmamman Karen på landsbygden. Det blir isolerat och trist. Lova vill inte såra Karen genom att uttalat önska byta familj, men börjar fantisera om vad som skulle kunna hända för att göra det möjligt ... Från 15 år. **●●**

Talboken kommer – från Malmö till Örnsköldsvik

Talboken kommer för taltidningsläsare fortsätter att lanseras runt om i landet. I augusti var det 120 prenumeranter på dagstaltidning som också fick sina talböcker direkt i spelaren. 33 bibliotek har anslutit sig till den nya tjänsten: att förmedla talböcker via internet.

MTM fortsätter att åka ut på regionala arbetsmöten. Där hjälper vi biblioteken komma igång med tjänsten Talboken kommer.

Folkbibliotek som är intresserade kan kontakta sitt läns- eller regionbibliotek för att ta reda på om något regionalt möte är inbokat under hösten. Det går också bra för enskilda bibliotek att kontakta talbokenkommer@mtm.se för att få hjälp via e-post och telefon.

Information och manualer finns på Legimus webbplats: För bibliotek/Stöd i dagligt arbete/Talboken kommer

FOTO: ELLIOT ELLIOT

Jubel från biblioteket i Mjölby!

Det kom e-post från Ståby Marit Ivarsson, bibliotekarie i Mjölby, till MTM. Se här bredvid hur jublande glad Ståby Marit Ivarsson blev, när hon i våras laddade ner den första boken till en av låntagarnas spelare. Och glädjen består:

– Det är jätteroligt att arbeta med Talboken kommer. Jag har totalt tre "talboken kommer-låntagare", två av dom är riktiga storläsare, och de är verkligen väldigt nöjda med hur det fungerar. Tyvärr har vi inte så många prenumeranter på taltidningen här i kommunen. Jag skulle gärna velat ha många fler. Men jag gör mycket reklam för taltidningar, nu senast för alla läsombuden som var här på biblioteket på en läsombudsträff, berättar Ståby Marit Ivarsson.

Tjohoo!

Första låntagaren inlagd! Jag har registrerat en låntagare hos oss, och laddat ner första boken. Finns en gnagande känsla av att jag säkert missat något viktigt, för annars gick det här alldeles för enkelt...

Det här är helt fantastiskt! En minut (max) för att fixa boken till låntagaren, istället för 10-20 minuter. Och låntagaren slipper vänta flera dagar på att få sin bok (eftersom jag inte alltid har möjlighet att avsätta den tiden precis den dagen jag får beställningen och sen tar posten sin tid). Med det här systemet kan jag göra det samtidigt som jag pratar med låntagaren.

Mycket glada hälsningar,
Marit

Ståby Marit Ivarsson mejlade till MTM om Talboken kommer.

Fler och bättre digitala böcker på bibliotek

Hur påverkas biblioteken av att digitala böcker nu slår igenom allt mer kommersiellt? Det är en av frågorna som behandlas i den nationella biblioteksstrategins omvärldsrapport. Den presenterades på Stockholms universitet den 13 september.

FOTO: ELLIOTELLIOT

Försäljningen av ljudböcker och e-böcker har fördubblats under 2016. En av sex bokläsare läser digitalt och antalet ökar snabbt. Bibliotek som lånar ut digitala böcker via ELIB har i dag tillgång till ett relativt smalt utbud – cirka 20 000 titlar av allmänlitteratur. En viktig fråga framåt för biblioteken är hur fler ska hitta till de digitala böckerna på biblioteken och hur utbudet av digitala böcker ska öka.

Enligt rapporten behövs det exempelvis betydligt fler äldre titlar samt mer litteratur på andra språk än svenska. De allra flesta titlar i bibliotekens utbud lever inte heller upp till de nya internationella tillgänglighetskraven på digitala böcker * som möjliggör för personer med läsnedsättning att läsa digitala böcker med ögon, öron och fingrar.

Jesper Klein, innovationschef på MTM, som är medförfattare av den nationella biblioteksstrategins

omvärldsrapport summerar läget:

– Det är på tok för svårt att komma igång med att läsa digitala böcker i dag. Men på sikt finns goda möjligheter att digitala böcker på bibliotek kan bidra starkt till att öka tillgängligheten för de personer som av olika anledningar har svårt att läsa tryckta böcker. För att nå dit krävs bättre samordning av utvecklingen av digitala bibliotekstjänster, bättre teknisk kvalitet på de digitala böckerna samt fortsatta satsningar på kompetensutveckling och stöd till IT-ovana användare på biblioteken.

Omvärldsrapporten publiceras i sin helhet på nationellabiblioteksstrategi-bloggen.kb.se.

* EPUB Accessibility 1.0-standarderna utgör grunden för kvalitetssäkring av tillgängliga e- och ljudböcker, enligt International Digital Publishing Forum.

Sveriges kommuner och landsting, SKL, ansvarar för upphandling av digitala böcker till kommunala bibliotek. För producenterna av digitala böcker finns riktlinjer och verktyg för att testa om digitala böcker lever upp till tillgänglighetskraven. Mer information finns på inclusivepublishing.org.

ILL.: LENE DUE-JENSEN

Undersökning på skolbibliotek

Under september skickar MTM ut en enkät till personal som arbetar på skolbibliotek. Vi vill undersöka vilka förutsättningar och behov som skolbiblioteken har, och få kunskap om hur skolbiblioteken arbetar med talböcker och lättlästa böcker. Det finns också frågor om vilket stöd skolbiblioteken önskar från MTM.

Vi hoppas på att många deltar i undersökningen så att vi på MTM kan ge så bra service som möjligt.

Skolbiblioteket viktigt för elevers lärande

Vad utmärker en välfungerande verksamhet på skolbiblioteken, och hur kan skolbiblioteken utvecklas? Cecilia Gärdén vid Bibliotekshögskolan i Borås har gjort en forsknings- och kunskapsöversikt för åren 2010–2015. Rapporten heter **Skolbibliotekens roll för elevers lärande** och är en del av arbetet med Nationell Biblioteksstrategi.

Flera studier visar att elever som har tillgång till ett väl fungerande skolbibliotek, och där personal på bibliotek och skola har ett gott samarbete, ofta blir goda läsare. De eleverna har bra förutsättningar till lärande. Andra studier pekar på, helt logisk, en försämring i elevernas prestation i skolor som dragit ner på antalet timmar för skolbibliotekarien.

Cecilia Gärdén anser också att det behövs mer kunskap om hur skolbibliotek och lärare kan dra nytta av varandras kompetenser för att ge eleverna bästa förutsättningar för en god läsförståelse och hög informationskompetens.

Läs hela rapporten på kb.se.

FOTO: APELÖGA

Film om olika sätt att läsa

Allas rätt till berättelser, är en inspirerande film som visar vilka olika vis det finns att ta till sig litteratur. Lättläst, storstil, teckenspråk, talböcker – här får vi en guidning till bibliotekens alla skatter.

Det är Nationella biblioteksstrategin som har producerat filmer, som är fria att visa. Flera av filmerna finns också textade på finska.

Du hittar filmerna på sidan <https://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/rapporter/>

FOTO: KATARINA C. CARLSSON

Läsarpanel

Under våren har Urvalsenheten på MTM startat en läsarpanel för att få reda på vad låntagarna tycker om boktips, artiklar och om de böcker som finns att låna på Legimus.se. Tanken är att läsarpanelen ska svara på cirka två enkäter per år.

Resultatet från den första enkäten visade att de allra flesta var nöjda med utbud och boktips i Legimus. Majoriteten ville dock ha fler böcker på engelska och mer fantasytitlar.

LEGIMUS

Fler multidisciplinära och kritiska studier behövs. Det visar en färsk genomgång av de senaste tjugo årens forskning om användningen av tillgängliga medier.

TEXT CARINA GERDIN FOTO APELÖGA

Tillgängliga medier i ny forskningsöversikt

FOTO: CHRISTIANS FOTO

Anna Hampson Lundh.

På uppdrag av MTM:s vetenskapliga råd har Anna Hampson Lundh, forskare i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan, kartlagt forskningen om hur personer med läsnedsättning använder tillgängliga medier. Nu publiceras **Användning av tillgängliga medier: en forskningsöversikt** i MTM:s rapportserie. Översikten kommer att användas som underlag till formuleringen av en forskningsstrategi för MTM.

Inom vilka områden finns det mest forskning?

– Den forskning jag har hittat är spridd över många olika vetenskapliga discipliner, säger Anna. Mitt intryck är att de olika delområdena inte verkar kommunicera särskilt mycket med varandra. Så jag skulle kanske sammanfatta forskningen som liten och splittrad. Därmed inte sagt att det inte finns intressant forskning, för det gör det! Men den är inte så sammanhållen. De frågor som behöver ställas om människors användning av tillgängliga medier borde utforskas av multidisciplinära grupper, där forskarna har olika kompetenser.

Många studier handlar om teknik och design, medan frågor som handlar om kontext – som den sociala situationen och vardagslivet för de personer som använder tillgängliga medier – ofta inte utforskas.

Ett problem är att de studier som görs inte får särskilt stor spridning.

– Det genomförs redan viktiga projekt vid Myndigheten för tillgängliga medier, MTM och liknande institutioner runt om i världen, men dessa rapporteras inte alltid i konventionella kanaler för vetenskaplig kommunikation. Det gör att de inte får den spridning de skulle kunna få.

– Något jag saknar är kritiska perspektiv. Ofta tas de tillgängliga mediernas nytta för given. Jag tycker att det behövs fler studier som vågar ställa frågor kring om och i så fall hur tillgängliga medier faktiskt leder till exempelvis ökad delaktighet och social inkludering. Själv är jag också intresserad av de läskompetenser som behövs för att kunna använda tillgängliga medier. Hur blir man till exempel en bra talboksläsare? ●

Användning av tillgängliga medier: en forskningsöversikt

Rapporten är klar i oktober och kommer då att finnas för läsning på mtm.se.

BIT FÖR BIT

Hur mycket kan du om litteratur? Testa dig själv eller tävla mot andra! Läs en ledtråd i taget och svara när du tror att du kan. Rätt svar finns under frågorna.

	5 POÄNG	4 POÄNG	3 POÄNG	2 POÄNG	1 POÄNG
FÖRFATTARE	Han är född 1979 i Borås.	Han har skrivit flera diktsamlingar och dramatik.	Han debuterade 2003 med diktsamlingen Det är bara gudarna som är nya.	En storm kom från paradiset handlar om hans pappa.	Johannes sommarpratade den 14 juli.
POET	Hon föddes år 1900 i Göteborg.	Hon har skrivit både poesi och romaner.	Hon begick självmord 1941 i Alingsås.	Hennes mest kända roman är Kalloccain.	"Ja visst gör det ont när knoppar brister".
VÄLKÄND BARNBOKSFIGUR	Denna pojke är en av huvudpersonerna i en världsberömd fantasyserie.	Han är näst yngst av sju syskon.	Han har fobi för spindlar och är rödhårig och fräknig.	Han är av renblodig trollkarlssläkt.	Harry och Hermione är hans bästa vänner.
STAD	Författaren Sophie Elkan föddes och dog här.	I En spricka i kristallen skildras en känd familj från staden.	Bröderna och författarna Marcus och Peter Birro är födda här.	Viveca Lärn har skrivit många böcker som utspelar sig i staden.	En välkänd bokmässa äger rum här varje år.
DJUR	Finns med i barnboken Den otroliga vandringen.	Djuret har en framträdande roll i en svensk deckarserie.	I Mästaren och Margarita heter den Behemot.	T.S. Eliot har skrivit en diktsamling om detta djur.	En svanslös sådan förekommer i Gösta Knutssons barnböcker.

FRÅGOR: HELENA LINGMERT

Rätt svar: Författare: Johannes Anyuru. Poet: Karin Boye. Välkänd barnboksfigur: Ron Weasley i Harry Potter-böckerna. Stad: Göteborg. Djur: katt.

Seriestrippen

SERIESTRIPPEN: JENNY HOLMLUND

I år firar Finland hundra år av självständighet och vi tipsar därför om fem böcker som på olika sätt handlar om Finland.

TEXT HELENA LINGMERT

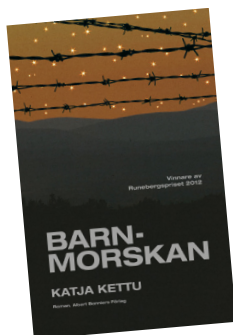
Finnar och hjältar

Barnmorskan

av **Katja Kettu**

Verklighetsbaserad roman som utspelas i norra Finland 1944–1945. Barnmorskan Skelöga tar tjänst som sjuksköterska i ett tyskt fångläger för att få vara nära den SS-officer hon är förälskad i. Boken finns också inläst på finska.

T P

De oanständiga profeterna i Tibet

av **Arto Paasilinna**

Ett gäng vänner tänker erövra världen med hjälp av en högteknologisk bönekvarn. På grund av en rad tillfälligheter blir vännerna profeter för en helt ny religion. Men så börjar bönekvarnen bete sig tvivelaktigt och de finska profeterna får problem. Boken finns också inläst på finska. ●●

Gustaf Mannerheim

av **Dag Sebastian Ahlander**

Dag Sebastian Ahlander skildrar den finländske nationalhjälten Gustaf Mannerheims, 1867–1951, händelserika liv. Som 20-åring hamnade han i Ryssland och gjorde karriär i den ryska armén. När han var 50 år gammal flydde han till Finland. Där blev han både riksföreståndare, överbefälhavare och president. Vad var det som drev honom? **T**

Ärans vinter

av **Claes-Göran Isacson**

Hur kunde ett litet land som Finland stå emot Sovjetunionens väldiga krigsmakt i 105 dagar? Författaren berättar om hur finländarna i fyrtio graders kyla och meterdjup snö lyckades hålla stånd mot större sovjetiska förband. Boken ger en helhetsbild av kriget 1939–1945. ●

Finnjävlar

I dag bor långt över en halv miljon människor med finsk bakgrund i Sverige. I antologin berättar 16 sverigefinnar om klass och klassresor, diskriminering och motstånd, stolthet, skam och kampen för självkänsla. **T P**

nar om klass och klassresor, diskriminering och motstånd, stolthet, skam och kampen för självkänsla. **T P**